

URAD RS ZA VARSTVO KONKURENCE

Datum: 12. 10. 2007
Št.: 3072-9/03-31

Urad RS za varstvo konkurence, Kotnikova 28, Ljubljana (v nadaljevanju: Urad), je na podlagi 34. člena v zvezi s 5. in 3. členom Zakona o preprečevanju omejevanja konkurence (Uradni list RS, št. 56/99, 37/04 in 40/07; v nadaljevanju: ZPOmK) ter 135. členom Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 24/06 uradno prečiščeno besedilo) v postopku ugotavljanja obstoja prepovedanega omejevalnega sporazuma, ki ga je po uradni dolžnosti uvedel proti Gospodarski zbornici Slovenije, Dimičeva 13, Ljubljana, in proti Zvezi pomorsko prometnih agencij Slovenije, Ferrarska ulica 2, Koper, izdal naslednjo

I.

ODLOČBO

1. Zveza pomorsko prometnih agencij Slovenije, Ferrarska ulica 2, Koper, s sprejemom Tarif agencijskih storitev, ki so veljale od 01. 06. 2002 do 15. 06. 2006, in Gospodarska zbornica Slovenije, Dimičeva 13, Ljubljana (v nadaljevanju: GZS), ker je Združenje za promet in zveze, ki predstavlja panožno združenje GZS, organizirano na podlagi sklepa o organiziranju panožnih združenj sprejetega s strani skupščine GZS, in katerega zakonitost poslovanja nadzira nadzorni odbor GZS, ki je tako kot skupščina organ GZS na državni ravni, potrdilo Tarife agencijskih storitev, sta kršili 5. člen v povezavi s 3. členom ZPOmK.
2. Določbe Tarif agencijskih storitev iz prve točke izreka so prepovedane in nične.
3. Izrek odločbe se objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.
4. Med postopkom niso nastali posebni stroški.

II.

SKLEP

Postopek zoper Zvezo pomorsko prometnih agencij Slovenije, Ferrarska ulica 2, Koper, in Gospodarsko zbornico Slovenije, Dimičeva 13, Ljubljana, glede ugotavljanja kršitve 5. člena v povezavi s 3. členom ZPOmK, tretje in pete alineje 6. ter 12. in 23. člena Pravil Zveze pomorsko prometnih agencij Slovenije, 20., 24. in 25. člena Splošnih pogojev poslovanja prometnih agencij Slovenije ter 8. in 12. člena Dobrih poslovnih običajev in pravil obnašanja, se ustavi.

Obrazložitev

I. POSTOPEK

1. Urad je 12. 08. 2002 od Zveze pomorsko prometnih agencij Slovenije, Ferrarska ul. 2, 6000 Koper (v nadaljevanju: Zveza) prejel Pravila zveze pomorsko prometnih agencij Slovenije (v nadaljevanju: pravila), Splošne pogoje poslovanja prometnih agencij Slovenije (v nadaljevanju: splošni pogoji), Tarife agencijskih storitev (v nadaljevanju: tarife) in Dobre poslovne običaje in pravila obnašanja (v nadaljevanju: dobri poslovni običaji). Vsi navedeni akti, se nanašajo na tuje ladje v slovenskih pristaniščih.
2. Akti vsebujejo določbe, ki zavezujejo članice Zveze pri opravljanju pomorsko prometnih storitev, tarife pa določajo cene za vse agencijske storitve, ki so se jim članice dolžne podrediti, sicer jim grozijo sankcije z možnostjo izključitve iz Zveze.
3. Urad je 30. 10. 2002 po uradni dolžnosti izdal sklep o uvedbi postopka št. 3072-9/02 proti Zvezi zaradi ugotavljanja domnevne kršitve 5. člena v povezavi s 3. členom ZPOMK. V sklepu o uvedbi postopka je Urad navedel, da verjetnost kršitve 5. člena v povezavi s 3. členom ZPOMK izhaja iz pravil, splošnih pogojev, tarif in dobrih poslovnih običajev (natančneje, iz tretje in pete alineje 6. ter 12. in 23. člena pravil, 20., 24. in 25. člena splošnih pogojev, 8. in 12. člena dobrih poslovnih običajev ter tarif) posredovanih Uradu 12. 08. 2002 in objavljenih v Uradnem listu RS, št. 77-3720/02.
4. Splošni pogoji Zveze veljajo, ko jih sprejme skupščina Zveze in odobri GZS, Združenje za promet in zveze (29. člen splošnih pogojev), iz česar izhaja, da Zveza ni edina, ki odloča o njihovem sprejemu. Člani upravnega odbora Združenja za promet in zveze so sporne akte (Pravila, splošne pogoje, tarife in dobre poslovne običaje) soglasno sprejeli na 10. redni seji, 24. 09. 2002.
5. Združenje za promet in zveze je notranja organizacijska oblika GZS, ustanovljena na podlagi sklepa skupščine GZS, ki vključuje vse člane GZS, navedene v 17. točki te odločbe. Zveza pa predstavlja drugo obliko združenja na interesni podlagi znotraj GZS, organizirano na podlagi sklepa o organiziranju panožnih združenj, ki ga je sprejela skupščina GZS. Kakor vse notranje organizacijske oblike GZS, prejema del enotne članarine GZS za opravljanje svojih dejavnosti in je glede zakonitosti, gospodarnosti in pravilnosti poslovanja podvržena nadzoru nadzornega odbora GZS – organ GZS na državni ravni.
6. Ker je Tarife potrdilo Združenje za promet in zveze, ki predstavlja drugo obliko združenja znotraj GZS, organizirano na podlagi sklepa o organiziranju panožnih združenj, ki ga je sprejela skupščina GZS, in ker zakonitost poslovanja nadzira organ GZS na državni ravni, je Urad po uradni dolžnosti 03. 11. 2003 izdal sklep o uvedbi postopka št. 3073-9/03 proti GZS, zaradi domnevne kršitve 5. člena v povezavi s 3. členom ZPOMK. Ker se v obeh uvedenih postopkih pravice in obveznosti strank opirajo na isto dejansko stanje in isto pravno podlago (ZPOMK) ter je za obravnavanje obeh postopkov pristojen Urad, je slednji dne 5. 11. 2003 oba postopka združil, tako da je vodilna številka postopka postala 3072-9/02.
7. Urad je dne 08. 11. 2002 v Uradnem listu RS št. 94/02 objavil izvleček sklepa proti Zvezi in dne 14. 11. 2003 v Uradnem listu RS št. 111-112/03 izvleček sklepa proti GZS hkrati s pozivom za prijavo udeležbe v posameznem postopku. Udeležbe v navedenih postopkih ni prijavila nobena fizična ali pravna oseba.
8. Urad je 10. 02. 2004 izdal odločbo v izreku katere je kot nične izrekel določbe tarif, 20. člena splošnih pogojev, 8. in 12. člena dobrih poslovnih običajev, tretje in pete alineje 6. člena ter 12. in 23. člen pravil. GZS je zoper izdano odločbo Urada vložila tožbo na Upravno sodišče, ki je 24. 01. 2006 tožbi ugodilo, odločbo Urada z dne 10. 02. 2004 odpravilo in vrnilo Uradu v nov postopek.

9. Urad je v nadaljevanju postopka odločil, da predstavljajo tarife sklep podjetniškega združenja v smislu 3. člena ZPOmK, katerega cilj ali učinek je preprečevati, ovirati ali izkrivljati konkurenco v Republiki Sloveniji v skladu z 5. člena ZPOmK, medtem, ko glede določb 20. člena splošnih pogojev, 8. in 12. člena dobrih poslovnih običajev, tretje in pete alineje 6. člena ter 12. in 23. člen pravil ni ugotovil, da bi kršile pravila konkurence po ZPOmK, zaradi česar je postopek ustavil.
10. Urad je dne 05. 07. 2007 v skladu s 146. členom Zakona o upravnem postopku (UL RS, št. 24/06 uradno prečiščeno besedilo) izdal povzetek relevantnih dejstev. V povzetku je pozval udeleženi stranki, da se v 15 dneh izjavita o navedenih ugotovitvah. Urad je po prejemu odgovora GZS ugotovil, da je dejansko stanje dovolj razjasnjeno, ter da je stranki seznanil z vsemi dejstvi in okoliščinami, ki so pomembne za izdajo odločbe, in izdal to odločbo.

II. DEJANSKA PODLAGA

– Stranki postopka

Zveza pomorsko prometnih agencij

11. Na podlagi aktov, ki so veljali v času sprejetja pravil, splošnih pogojev, tarif in dobrih poslovnih običajev, izhaja, da Zveza ni pravna oseba¹, temveč je druga oblika organiziranja v okviru GZS². Organizirana je v okviru sekcije Združenja za promet in zveze GZS in deluje v okviru Območne zbornice Koper, ki ji zagotavlja administrativne storitve. Zveza uporablja žig, ki je ovalne oblike in ima na obodu tekst: Gospodarska zbornica Slovenije – Zveza pomorsko prometnih agencij Slovenije, Koper. Zveza izvaja naslednje naloge in aktivnosti: zagotavlja profesionalne standarde za izboljšanje organizacije dela in poslovanja članic zveze, še posebno na področju kakovosti in sodobnih tehnologij poslovanja; oblikuje in zagotavlja spoštovanje dobrih poslovnih običajev; zagotavlja določanje in spoštovanje sprejetih pravil obnašanja; določa in spreminja pogoje, ki jih morajo izpolnjevati članice za članstvo v zvezi; objavlja tarife agencijskih storitev in/ali priporočljivih cen agencijskih storitev, odvisno od zakonodaje; redno medsebojno informira in oblikuje ter uveljavlja skupne interese članic v organih GZS in drugih krajevnih, regijskih, nacionalnih in mednarodnih združenjih; posreduje strokovne in poslovne informacije splošnega pomena za vse članice; vključuje in rešuje domače in mednarodne problematike prevoza blaga in potnikov; sodeluje in izvaja skupne propagandne aktivnosti na domačem in tujem tržišču; sodeluje doma in v tujini s strokovnimi organizacijami in združenji z namenom pridobivanja informacij, svetovanja, pobud in izmenjave mnenj; zagotavlja plačilo članarin mednarodnim organizacijam in združenjem v katere je vključena zveza; skrbi za zagotovitev in plačilo osebja, prostorov in drugih potrebnih storitev, ki zagotavljajo uspešno in tekoče delovanje Zveze; izvaja iz statuta GZS in pravil Zveze izhajajoče obveznosti in pravice; opravlja druge naloge skupnega interesa po dogovoru s članicami Zveze; spodbuja izobraževanja in organizira strokovno izobraževanje; nabavlja literaturo in opravlja druge oblike svetovanja; tiska dogovorjene potrebne obrazce za potrebe pomorsko prometnih agencij; dobavlja razno drugo blago in storitve za pomorsko prometne agencije.
12. Organi zveze so skupščina, izvršilni odbor, nadzorni odbor, občasna delovna telesa in predsednik. Skupščina med drugim sprejema pravila in spremembe pravil Zveze, tarife ali priporočljive cene agencijskih storitev, dobre poslovne običaje in pravila obnašanja ter splošne pogoje poslovanja, katere ji predlaga izvršilni odbor (12. člen pravil).
13. Članstvo v Zvezi je prostovoljno, v kolikor so izpolnjeni pogoji, določeni v 7. členu pravil. Zveza vodi register članov. Zveza je članica Mednarodne organizacije pomorsko prometnih agencij in posrednikov FONASBA in

¹ 4. člen Pravil Zveze pomorsko prometnih agencij Slovenije, ki so veljala od 01.06.2002 do 15.06.2006.

² Na podlagi določil 15.d. člena Zakona o Gospodarski zbornici Slovenije (v nadaljevanju: ZGZS; Uradni list št. 14/99, 19/00) oz. 11. člena Statuta Gospodarske zbornice Slovenije, z dne 08.06.2000 (v nadaljevanju: Statut).

njene ožje skupine članic Evropske unije in pridruženih članic ECASBA. ZPPA je tudi članica MABSA (področno združenje za Mediteran), ki deluje kot oblika delovanja FONASBE.

Gospodarska zbornica Slovenije

14. Iz določb ZGZS, veljavnega v času očitane kršitve ZPOmK, izhaja, da je GZS samostojna strokovno-poslovna organizacija in pravna oseba, ustanovljena na podlagi ZGZS, z namenom razvijanja tržnega gospodarstva, svobodnega podjetništva in spodbujanja konkurence. Članstvo v GZS je obvezno za vse pravne in fizične osebe po Zakonu o gospodarskih družbah, za javna podjetja in zadruga ter podružnice tujih gospodarskih subjektov, ki opravljajo pridobitno dejavnost v RS, banke in druge finančne organizacije ter zavarovalnice, ki imajo sedež v RS, razen fizičnih in pravnih oseb, ki izključno opravljajo svojo dejavnost na obrtni način ali na področju kmetijstva in gozdarstva. Vsi člani zbornice so, skladno s pravilnikom o razvrščanju članov zbornice v združenja dejavnosti po standardni klasifikaciji dejavnosti, uvrščeni v združenja dejavnosti (panožna združenja). Iz česar izhaja, da obvezno članstvo velja tudi za panožna združenja.
15. Zdaj veljavni Zakon o gospodarskih zbornicah (Uradni list RS, št. 60/06; v nadaljevanju: ZGZ) v svojem 4. členu sicer določa, da članstvo ni obvezno, vendar je potrebno v tem postopku glede organizacije in delovanja GZS upoštevati določbe ZGZS, ki je veljal v času sprejetja Pravil Zveze pomorsko prometnih agencij Slovenije, na dan 06. 05. 2002. Prav tako je potrebno upoštevati takrat veljaven Statut GZS.
16. Obveznosti članov GZS so: izvrševanje sprejetih sklepov organov panožnih združenj, območnih zbornic, ZPS in GZS na državni ravni; spoštovanje dobrih poslovnih običajev; dajanje splošnih informacij za potrebe izvajanja dejavnosti in uresničevanja interesov članov ter upravljanja ter redno plačevanje članarine (26. člen Statuta).
17. GZS ima dve temeljni notranji organizacijski obliki, panožna združenja, kjer so člani organizirani po dejavnostih, in območne zbornice (3. člen Statuta). Podjetniki pa se lahko še posebej organizirajo v okviru Združenja podjetnikov Slovenije (v nadaljevanju: ZPS). Sklep o organiziranju panožnih združenj sprejme skupščina GZS, na podlagi organizirane razprave med člani, tako da se ugotovi interes članov za organiziranje posameznega panožnega združenja (27. člen Statuta). Med dejavnimi panožnimi združenji je tudi Združenje za promet in zveze, ki vključuje člane GZS - gospodarske družbe, ki opravljajo kot pretežno dejavnost eno ali več od naštetih dejavnosti: 60.100 – železniški promet, 60.211 – mestni potniški promet, 60.212 – medkrajevni cestni potniški promet, 60.220 – taksi, 60.230 – drugi kopni potniški promet, 60.240 – cestni tovorni promet, 61.100 – pomorski promet, 62.100 – zračni promet redne proge, 62.200 – izredni zračni promet, 63.110 – prekladanje, 63.120 – skladiščenje, 63.210 – druge pomožne dejavnosti v kopenskem prometu, 63.220 – druge pomožne dejavnosti v vodnem prometu, 63.230 – druge pomožne dejavnosti v zračnem prometu, 63.400 – dejavnosti drugih prometnih agencij, 64.110 – javne poštne storitve, 64.120 – kurirske storitve izven javne pošte.
18. Panožna združenja, območne zbornice in ZPS so avtonomni deli GZS (3. člen Statuta). Panožna združenja samostojno odločajo o tistih zadevah izmed nalog zbornice, ki so posebej prilagojene specifičnostim posamezne dejavnosti. Nadzor nad GZS in s tem tudi nad panožnimi združenji opravlja nadzorni odbor GZS, ki nadzoruje zakonitost, gospodarnost in pravilnost poslovanja. O svojem delu poroča skupščini GZS. Financiranje dejavnosti panožnih združenj se zagotavlja z delom članarine GZS, ki je za člane GZS obvezna (20. člen Statuta). Financira se temeljna materialno – kadrovska podlaga za opravljanje dejavnosti panožnih združenj. Enotna članarina GZS se razdeli na štiri dele: za dejavnost GZS na državni ravni, za dejavnost panožnih združenj, za dejavnost območnih zbornic in za dejavnost ZPS.
19. Poleg temeljnih oblik organiziranja v GZS se lahko člani organizirajo tudi v interesna združenja podjetnikov, druga združenja, sekcije in druge oblike organiziranja na interesni podlagi in zagotavljajo v ta namen tudi

dodatna sredstva. Znotraj posameznega panožnega združenja se lahko organizirajo sekcije, če gre za uresničevanje interesov članov ožjih skupin ali podskupin dejavnosti znotraj področja dejavnosti matičnega združenja (11. člen Statuta). Zveza predstavlja drugo obliko združenja na interesni podlagi, ki je predvidena po Statutu GZS.

20. Ob upoštevanju zgoraj navedenih dejstev je GZS pasivno legitimirana kot stranka v tem postopku, saj je Tarife potrdilo Združenje za promet in zveze, ki predstavlja notranjo organizacijsko obliko GZS, organizirano na podlagi sklepa o organiziranju panožnih združenj sprejetega s strani skupščine GZS, in katerega zakonitost poslovanja nadzira nadzorni odbor GZS, ki je tako kot skupščina organ GZS na državni ravni.
21. Na podlagi 26. člena ZGZ je GZS, ki je bila ustanovljena s tem zakonom, pravna naslednica GZS, ustanovljena po ZGZS. V 75. členu veljavnega statuta GZS, ki je pričel veljati z objavo na spletnih straneh GZS, 20. 03. 2006, in se uporablja od 24. 11. 2006, je določeno, da GZS nadaljuje z delom v skladu s tem statutom kot pravna naslednica GZS, ki je bila ustanovljena po ZGZS. GZS kot pravna naslednica stopi v vsa obstoječa razmerja in prevzame vse pravice in obveznosti predhodnika GZS.

– Tarife agencijskih storitev

22. Tarife določajo najnižje cene agencijskih storitev, ki jih člani Zveze lahko zaračunavajo naročiteljem, ladjarjem. Cene različnih, specifičnih storitev so določene na dva načina. Storitve se zaračunavajo s točno določeno ceno ali s ceno računano v odstotku od vrednosti računa, pri čimer je pri določenih postavkah, ki se računajo v odstotkih iz izstavljenega računa določena minimalna cena, nižje od katere agent svoje storitve ne sme zaračunati (npr. 9. člen tarif).
23. Tarife so razdeljene na štiri poglavja:
- Prvo poglavje vsebuje splošne določbe. Tarife določajo cene za vse storitve, nudene tujim ladjam, ki priplujejo v slovenska pristanišča (2. člen tarif). Tarife veljajo za vse storitve, opravljene za vse naročitelje in sicer v zneskih oziroma tarifnih postavkah, ki niso nižje od zneskov v teh tarifah. Tarife se izrecno uporabljajo za storitve pri sprejemu blaga, zadrževanju ladje v pristanišču, odpravi ladje in blaga ter opravljanju drugih formalnosti v slovenskih pristaniščih, kakor tudi za komisije in nagrade pri linijskih ladjah in v prometu generalnega/linijskega tovora (5. člen tarif).
  - Drugo poglavje vsebuje določbe glede storitev asistence, carinske formalnosti, določila glede zdravstveno/ekološkega prostega prometa, prihoda in odhoda ladij izven rednega delovnega časa, prijave pomorske nezgode, skupne in posebne havarije, poškodbe tovora in ladje/opreme, odtujitve ali prodaje neprevzetih tovorov, posadke, ladjarjevega nadzora oziroma zaščitnega agenta, določila glede pristanišč v katerih ni agentovega urada, statističnih podatkov, prevoznih dokumentov, računi, certifikati in drugo, glede uporabe motornega čolna, prevzema in predaje ladij v in iz najema glede ladij, ki ne opravljajo komercialnih operacij in dnevne asistence ladij.
  - Tretje poglavje vsebuje določbe glede tarif ladij v linijski plovbi potniških ladij in potniških trajektov v redni liniji, glede potniških ladij na križarjenju, tovorno potniških ladij in ladij za prevoz avtomobilov in ro-ro ladje in jahte.
  - V četrtem poglavju so določene tarife glede ladij v prosti plovbi, tankerjev in vlačilcev, ki prevažajo razsutí tovor ali les, tovor v vrečah balah, sodih in kosovni tovor, prevoz živih živali, mešani tovor ali tekoči tovor, tovor z več kot petimi nakladnicami ali glede ladij na mrtvem vezu. Navedeno poglavje vsebuje tudi določila tarif glede vlačilcev in ladij za oskrbo in za prevoz posadk.
  - Tarife vsebujejo tudi prilogo k tarifam, ki določa cenik za izdajo/predajo prevoznih in drugih dokumentov skladno s 4. in 23. členom tarif.

III. PRAVNA PRESOJA

24. ZPOmK v prvem odstavku 5. člena določa, da so prepovedani in nični sporazumi med podjetji o pogojih poslovanja na trgu, katerih cilj ali učinek je preprečevati, ovirati ali izkrivljati konkurenco v Republiki Sloveniji. ZPOmK v nadaljevanju še zlasti prepoveduje neposredno ali posredno določanje nakupnih ali prodajnih cen ali drugih poslovnih pogojev, omejevanje ali nadziranje prodaje, določanje neenakih pogojev za enakovrstne izpolnitve v razmerjih z drugimi sopogodbeniki, če je s tem sopogodbenik postavljen v konkurenčno slabši položaj, in razdelitev trga ali vira nabave med udeleženci. Navedene prepovedi ZPOmK določa zgolj primeroma in torej ne izključuje prepovedi drugih sporazumov, ki izpolnjujejo elemente generalne klavzule iz prvega odstavka citiranega člena.
25. 3. člen ZPOmK določa, da kar je določeno za sporazume med podjetji, velja tudi za sklepe podjetniških združenj, če ni izrecno drugače določeno ali če iz smisla določb ZPOmK ne izhaja kaj drugega. Glede na navedeno so tudi sklepi podjetniških združenj, s katerimi se določajo prodajne cene in drugi poslovni pogoji, prepovedani in nični.
26. Prepovedani in nični pa niso tisti sporazumi oziroma sklepi podjetniških združenj (v nadaljevanju: sklepi), ki bi sicer padli v domet prvega odstavka 5. člena, če prispevajo k izboljšanju proizvodnje in razdelitve dobrin ali če pospešujejo tehnični in gospodarski razvoj, pri tem pa zagotavljajo uporabnikom pravičen delež doseženih koristi (tretji odstavek 5. člena ZPOmK, t.i. pozitivni pogoji, ki morajo biti podani). Vendar pa ti sklepi ne smejo nalagati udeležnim podjetjem omejitev, ki niso nujne za doseganje navedenih ciljev, in dajati udeležnim podjetjem možnosti, da bi izključila pomemben del konkurence glede predmetov pogodb (t.i. negativni pogoji, ki ne smejo biti podani). Razlog uporabe omenjene izjeme je posledica dejstva, da so v nekaterih primerih, tj. v tistih, ki zadostujejo pogojem iz tretjega odstavka 5. člena ZPOmK, podjetniške omejitve razumne, utemeljene in potrebne, saj varujejo dobrine, ki so pomembnejše kot načelo svobodne konkurence.

– Podrejenost ZPOmK

Podjetniško združenje

27. ZPOmK v 2. členu določa, da njegove določbe veljajo za podjetja. Pojem podjetja za potrebe ZPOmK vključuje vse pravne in fizične osebe, ki opravljajo gospodarsko dejavnost, ne glede na njihovo pravno obliko in lastninsko pripadnost. Gospodarska dejavnost je vsaka dejavnost, ki se opravlja proti plačilu na trgu. Ne glede na navedeno se skladno z določbo drugega odstavka 2. člena ZPOmK kot podjetja štejejo tudi podjetniška združenja, ki neposredno ne opravljajo gospodarske dejavnosti, vendar vplivajo ali lahko vplivajo na ravnanje podjetij na trgu.
28. Zvezo in GZS je potrebno obravnavati kot združenji podjetij. V GZS je bilo članstvo in plačilo članarine obvezno za vse pravne in fizične osebe po ZGZS, za javna podjetja in zadruga ter podružnice tujih gospodarskih subjektov, ki opravljajo pridobitno dejavnost v RS, banke in druge finančne organizacije ter zavarovalnice, ki imajo sedež v RS, razen fizičnih in pravnih oseb, ki izključno opravljajo svojo dejavnost na obrtni način ali na področju kmetijstva in gozdarstva. Zveza, deluje v okviru GZS kot interesno združenje gospodarskih organizacij, v tem primeru pomorskih agentov, ki opravljajo dejavnost pomorskih agencijskih poslov. Pomorski zakonik (UL RS, št. 120/06: v nadaljevanju Pomorski zakonik) določa, da med pomorske agencijske posle sodijo posli v zvezi s posredovanjem, zastopanjem in drugimi storitvami, ki se nanašajo na plovbo in izkoriščanje ladij, kot so zlasti: sprejem in odprava ladij, trženje, sklepanje pogodb o izkoriščanju ladij in opreme, nakup in prodaja ladij in opreme, gradnja in popravilo ladij in opreme, sklepanje pretovornih in skladišnih pogodb, sklepanje zavarovalnih pogodb, izdajanje prevoznih in drugih listin, unovčevanje terjatev, zasedba posadke in skrb zanjo, organizacija oskrbe ladij. Pomorsko prometne agencije se združujejo v Zvezi in GZS, v okviru katerih uveljavljajo svoje interese in preko sklepov oziroma aktov teh

združenj nastopajo na trgu. Iz tega *de facto* izhaja, da sta Zveza in GZS podjetniški združenji, ki sicer neposredno ne opravljata gospodarske dejavnosti, vendar nesporno lahko vplivata na ravnanje podjetij, to je pomorskih agencij, na trgu.

29. Za člane Zveze so sprejeti akti Zveze obvezni in zavezujoči. Da so tarife, kot akt Zveze, za člane obvezne in zavezujoče, izhaja tudi iz 8. člena dobrih poslovnih običajev, ki določa: »Članice Zveze so dolžne, da zaračunavajo svoje storitve skladno s priporočili agencijskih tarif, ki jih objavi Zveza.« Za zagotavljanje upoštevanja sklepov Zveze so za kršitelje predvidene sankcije, kar izhaja iz 11. člena dobrih poslovnih običajev, ki določa: »V primeru prijavljenih kršitev dobrih poslovnih običajev razpravlja o prekršku izvršni odbor Zveze, ki sprejme sklep skladno z določili 35. člena pravil Zveze.« Kršitev dobrih poslovnih običajev je vsako dejanje, ki je v nasprotju z določili pravil. Med drugimi posebej težkimi kršitvami je nespoštovanje pravil in sklepov Zveze, med katere sodijo tudi tarife. V primeru kršitve pravil lahko izvršni odbor Zveze kršiteljem določi te sankcije: opomin, opomin z denarno kaznijo, začasna izključitev za dobo od enega do treh let, izključitev (35. člen pravil). Denarna kazen ne more biti višja od 100.000 tolarjev.
30. GZS in Zveza v odgovoru na zapisnik o ugotovitvenih dejstvih, z dne 07. 01. 2004, navajata da Zveza združuje pretežni del pomorskih agencij. Ob upoštevanju, da je članstvo v GZS obvezno, člani Zveze predstavljajo pretežni del pomorskih agencij na upoštevnem trgu in Tarife, kot obvezen in zavezujoč sklep Zveze, vpliva na ravnanje pretežnega dela konkurentov na upoštevnem trgu. Urad s tem potrjuje, da sta Zveza in GZS podjetniški združenji, ki sicer ne opravljata gospodarske dejavnosti, vendar vplivata na delovanje podjetij na trgu, ter opredeljuje razsežnost vpliva na trgu.

Sklep podjetniškega združenja

31. Sklep podjetniškega združenja je v nasprotju s sporazumom ali usklajenim delovanjem, enostranski pravni akt, ki nastane po volji organizacije in ne po volji samih podjetij. Skupna volja podjetij je v tem primeru posredna in se kaže v tem, da so podjetja ustanovila podjetniško združenje, vanj stopila in, da so sprejela strukturno ureditev združenja. Sklepi podjetniškega združenja se široko interpretirajo in ne zajemajo le očitnih oblik, ko združenje sprejme formalne sklepe, ampak lahko sklepe podjetniških združenj predstavljajo tudi neformalni dokumenti v obliki priporočil, okrožnic itd. V obravnavanem primeru se akt, ki ga je sprejela Zveza, imenuje Tarife agencijskih storitev. Določbe tarif predstavljajo sklep v smislu 3. člena ZPOmK, in sicer ne samo zaradi oblike, v kateri so bile sprejete in objavljene (formalni akt, objavljen v Uradnem listu RS), temveč tudi zaradi vsebine, saj so zavezujoče za vse člane Zveze, ki so jih dolžne spoštovati in izvrševati v skladu z 8. členom dobrih poslovnih običajev, ki določa, da so članice Zveze dolžne zaračunavati svoje storitve skladno s priporočili agencijskih tarif Zveze. V primeru nespoštovanja tarif so predvidene sankcije, ki so določene v 35. členu pravil.
32. V odgovoru na zapisnik o ugotovitvenih dejstvih, z dne 07. 01. 2004, GZS in Zveza navajata, da tarife predstavljajo le osnovo za določanje cen storitev pomorskih agentov in da uporaba cen v pogodbah med agentom in naročiteljem za člane Zveze ni obvezna. Urad se z navedbami GZS in Zveze ne more strinjati, saj so v tarifah opredeljene minimalne cene, ki jih pomorski agenti še lahko zaračunavajo naročiteljem, in za kršitev katerih so predvidene sankcije določene v 35. členu pravil. Res je, da je v 20. členu splošnih pogojev določeno, da se nagrada agentu lahko določa s tarifo ali agencijsko pogodbo, vendar se tarife izrecno uporabljajo za storitve pri sprejemanju ladje in blaga, zadrževanju ladje v pristanišču, odpravi ladje in blaga ter opravljanju drugih formalnosti v slovenskih pristaniščih kakor tudi za komisije in nagrade pri linijskih ladjah in v prometu generalnega linijskega prevoza. S sporazumi med strankami se urejajo druge nagrade, kot npr. brokeraža, organizacija kopenskega prevoza, storitve deponij in podobno, ki niso vključene v tarife (5. člen tarif).

Upoštevni storitveni in geografski trg

33. Glede na določila tarif in Pomorskega zakonika je po ugotovitvi Urada kot upoštevni storitveni trg potrebno določiti trg pomorskih agencijskih poslov. V Pomorskem zakoniku so kot pomorski agencijski posli vse storitve v zvezi s posredovanjem, zastopanjem in drugimi storitvami, ki se nanašajo na plovbo in izkoriščanje ladij.
34. Urad je pri opredelitvi upoštevnege geografskega trga upošteval, da so tarife zavezujoče za člane Zveze in se uporabljajo v slovenskih pristaniščih, zato je za upoštevni geografski trg opredelil območje Republike Slovenije.

Pogoji poslovanja na trgu

35. Pogoji poslovanja na trgu pomenijo kakršenkoli dejavnik, ki vpliva na položaj podjetja na trgu in je tudi neposredno namenjen urejanju tržnega položaja enega ali več podjetij. Tarife določajo pogoje poslovanja na trgu, ker vplivajo na položaj pomorskih agentov na trgu s tem, ko določajo minimalne cene za opravljanje storitev pomorskih agentov. Cena storitve pa je eden temeljnih pogojev poslovanja podjetij na trgu.

Cilji in učinki omejevanja konkurence

36. Pri presoji, ali je posamezen sklep prepovedan ali ničn, ker predstavlja omejevalni sklep iz 5. člena v povezavi s 3. členom ZPOMK, je potrebno ugotoviti, ali je cilj ali učinek obravnavanega sklepa preprečevati ali izkrivljati konkurenco v Republiki Sloveniji. Pogoja (cilj ali učinek) nista določena kumulativno, kar pomeni, da mora Urad ugotoviti, ali da je cilj konkretnega sklepa preprečevanje, oviranje oz. omejevanje konkurence, ali da je to njegov učinek. Če Urad ugotovi, da je že sam cilj sklepa omejevanje konkurence, v nadaljevanju ni dolžan ugotavljati, ali bi sporni akt tudi dejansko omejeval konkurenco.³ Pri tem je treba upoštevati, da se cilj določenega sklepa presoja ne samo glede na subjektiven namen strank, ampak predvsem glede na pogoje, ki jih sklep določa, od pravnega in ekonomskega konteksta, v katerem je bil sklenjen oziroma sprejet, ter od samega dejanskega obnašanja in ravnanja strank.⁴
37. Urad ugotavlja, da tarife pomenijo določanje poslovnih pogojev, ki imajo za cilj izkrivljanje konkurence. Sporne Tarife imajo za cilj izključitev konkurence med pomorskimi agenti, saj omejujejo podjetja pri prostem oblikovanju poslovnih pogojev, ker predstavljajo zahtevo po oblikovanju cen, ki niso nižje od zneskov navedenih v tarifah, ne glede na politiko poslovanja posameznega podjetja oziroma ne glede na stroške, ki jih le-ta imajo pri opravljanju agentskih poslov, kar je v nasprotju s pravico pomorskih agentov, ki izhaja iz 74. člena Ustave Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/00), t.j. pravico do svobodne gospodarske pobude, ki daje pomorskim agentom pravico svobodno se odločati o ceni posameznih agentskih poslov in o drugih pogojih poslovanja. S tem je ovirana sposobnost učinkovitih podjetij, da konkurirajo z zniževanjem cene, ki je posledica nižjih stroškov, in je ponujena zaščita tistim podjetjem, ki so manj učinkovita, kar ima za posledico manj iniciativ za inovacije storitev in/ali produktov, kar pa je eden glavnih vodil gospodarskega napredka.

³ Obvestilo Komisije, Smernice za uporabo 3. odstavka 81. člena PES, OJ 2004/C 101/08 (v originalu: Guidelines on the application of article 81(3) of the Treaty); v nadaljevanju Smernice za uporabo 3. odstavka 81. člena PES; 21. in 22. člen.

⁴ Tako stališče je zavzelo tudi Vrhovno sodišče Republike Slovenije v svoji sodbi I Up 334/2003-2, ki je razsodilo, da je odločilen cilj sporazuma in ne cilj (subjektivni namen) skleniteljev. Po stališču Vrhovnega sodišča je prepovedana že sklenitev takega sporazuma in ne le njegovo izvajanje. Enako stališče je zavzelo tudi Evropsko sodišče v zadevah T – 62/98 Volkswagen proti Komisiji [2000] ECR II – 272, paragraf 178; C – 219/95 P Ferriere Nord proti Komisiji [1997] ECR I – 441, paragraf 12.

Izjema po 3. odstavku 5. člena ZPOmK

38. V primeru, da je podana kršitev konkurenčno pravnih pravil po prvem odstavku 5. člena ZPOmK, je potrebno presoditi, ali so podani pogoji iz tretjega odstavka 5. člena ZPOmK, ki predstavljajo izjemo od splošne prepovedi. Pogoji iz tretjega odstavka 5. člena so določeni kumulativno. Izpolnjevanje omenjenih pogojev mora temeljiti na natančni analizi pravnih, gospodarskih in tehničnih dejstev, saj je le tako mogoče utemeljiti katerikoli ukrep na trgu. Protikonkurenčna ravnanja, ki se tičejo neposrednega ali posrednega določanja nakupne ali prodajne cene, so ena od najbolj resnih oblik omejevanja konkurence, zaradi česar le v izjemnih primerih zadostujejo pogojem iz tretjega odstavka 5. člena ZPOmK.
39. Tretji odstavek 5. člena ZPOmK določa, da se prvi odstavek 5. člena ZPOmK ne uporablja za sporazume, če prispevajo k izboljšanju proizvodnje in razdelitve dobrin ali če pospešujejo tehnični in gospodarski razvoj, pri tem pa zagotavljajo uporabnikom pravičen delež doseženih koristi (t.i. pozitivna pogoja, ki morata biti podana). Vendar pa ti sklepi ne smejo nalagati udeleženim podjetjem omejitev, ki niso nujne za doseganje navedenih ciljev, in dajati udeleženim podjetjem možnosti, da bi izključila pomemben del konkurence glede predmetov pogodbe (t.i. negativna pogoja, ki ne smeta biti podana). Pogoji so določeni kumulativno, kar pomeni, da morajo biti izpolnjeni vsi štirje hkrati, da se lahko izjema po tretjem odstavku 5. člena ZPOmK uporabi. Če Urad ugotovi, da eden izmed štirih pogojev tretjega odstavka 5. člena ni izpolnjen, nadaljnje ugotavljanje izpolnjevanja preostalih pogojev ni potrebno.⁵
40. GZS in Zveza v odgovoru na sklep o uvedbi postopka, z dne 29. 11. 2002, ne da bi se sklicevali na tretji odstavek 5. člena, navajata, da tarife predstavljajo minimalne cene storitev pomorskih agentov, ki predstavljajo spodnjo mejo rentabilnosti poslovanja agenta in da Zveza s tem zagotavlja lojalno konkurenco pomorskih agentov.
41. Urad ugotavlja, da je navajanje Zveze zgolj pavšalno in da tarife s fiksiranjem cen že kot take sodijo med hude oblike omejevanja konkurence. Pri tem ne gre za pravno kvalifikacijo ampak le za opozorilo o strožji presoji. Glede na to Urad ugotavlja, da tarife kot take v ničemer ne morejo prispevati k izboljšanju proizvodnje ali razdelitve dobrin ali pospeševanju tehničnega in gospodarskega razvoja, niti ne zagotavljajo uporabnikom pravičnega deleža doseženih koristi. Urad ugotavlja, da je Zveza s tem ko je s tarifami določila cene storitev in ob upoštevanju določil aktov Zveze glede sankcioniranja kršitev teh Tarif, naložila udeleženim družbam (članom) omejitve, ki niso nujne za doseganje cilja, zagotavljanja lojalne konkurence (kot navaja Zveza). Kakor navaja Zveza, določitev minimalnih cen agencijskih storitev temelji na običajnih stroških in dajatvah poslovanja. Kar pomeni, da pomorske agencije, ki imajo boljši nadzor nad stroški, na podlagi česar bi lahko ponudile nižje cene agencijskih storitev kakor cene določene v tarifah, tega ne morejo storiti, saj so zavezane k spoštovanju tarif. Na drugi strani pa pomorske agencije, ki nimajo ustrezne kontrole nad stroški, imajo s tarifami zagotovljen določen nivo prihodkov ter zagotovilo, da konkurenti ne bodo ponudili nižjih cen, kot so cene v tarifah. S tem tarife postavljajo konkurente v neenakopravni položaj.
42. Zveza je z določitvijo minimalnih cen celo izključila konkurenco na upoštevanem trgu oziroma med člani Zveze, saj člani ne morejo svobodno oblikovati cene. Posamezni člani, ki so gospodarski subjekti in nastopajo na trgu z namenom ustvariti dobiček, bi ob upoštevanju svojih stroškov poslovanja in izrabi notranjih rezerv v svojem poslovanju, lahko ponudili drugačno, celo nižjo ceno, kot jo določajo tarife. S tem bi bile vzpostavljene razmere v katerih bi upoštevaní trg deloval po principu svobodne konkurence.
43. V odgovoru na povzetek relevantnih dejstev, z dne 02. 08. 2007, se GZS sklicuje na 3 odstavke 5. člena ZPOmK in navaja, da Zveza s pravili in splošnimi pogoji poslovanja pomaga in tarifami svetuje in pomaga pomorsko prometnim agencijam, da se lahko zgolj orientirajo na trgu in se spoznajo z determinantami, ki

⁵ Obvestilo Komisije, Smernice za uporabo 3. odstavka 81. člena Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti, točka 38 (Guidelines on the application of Article 81(3) of the Treaty, 2004/C 101/08).

vplivajo na njihovo poslovanje. Tako splošni pogoji kot tarife so bili sprejeti zaradi varstva širših interesov vseh udeležencev v poslih pomorske agenture. Sklicujejo se tudi na uporabo slednjih v številnih pomorskih državah. Pri tem izpostavlja zasebno mednarodno organizacijo – Baltski in mednarodni pomorski svet (BIMCO – The Baltic and International Maritime Council), ki je dejavna predvsem v smeri izobraževanja, unifikacije in harmonizacije postopkov in transparentnih cen, predvsem pristojbin, cen in drugih stroškov, ki nastanejo pri opravljanju pomorskega prevoza. Ceniki posameznih članov so objavljeni na spletni strani organizacije namenjeni članom. GZS izpostavlja tudi vidik potrošnikov, ladjarjev, ki pričakujejo in zahtevajo standardiziran nabor sredstev, katerega sestavni del je tudi referenčna cena storitev.

44. Urad zgoraj navedene navedbe GZS ni upošteval pri presoji izpolnjevanja pogojev 3. odstavka 5. člena ZPOMK, saj se navedbe nanašajo na priporočene oziroma referenčne cene agencijskih storitev, kar pa Tarife Zveze v obdobju kot izhaja iz izreka niso. Tarife predstavljajo najnižje cene, ki jih člani Zveze še lahko zaračunavajo svojim komitentom, poleg tega so za člane obvezne in zavezujoče ter so v primeru kršitev zanje predvidene sankcije. Urad pri tem poudarja, da bi lahko tudi priporočene cene predstavljale omejevalni sporazum po 5. členu ZPOMK.
45. Iz razlogov navedenih zgoraj Urad zaključuje, da Tarife ne izpolnjujejo pogojev za priznanje izjeme iz tretjega odstavka 5. člena ZPOMK, saj je dejstvo da nista izpolnjena pozitivna pogoja iz prvega odstavka in da sta prisotna negativna pogoj iz drugega odstavka.
46. Tarife navedene v 1. točki izreka te odločbe, so glede na ugotovitve Urada po 1. odstavku 5. člena ZPOMK, prepovedane in nične. Stranki nista dokazali izpolnjevanja pogojev, določenih v 3. odstavku 5. člena ZPOMK. Ker Urad tudi sam ni ugotovil izpolnjevanja navedenih pogojev, je odločil kot izhaja iz izreka te odločbe.

K sklepu

47. Urad je s sklepom uvedel postopek proti Zvezi pomorsko prometnih agencij Slovenije, Ferrarska ulica 2, 6000 Koper, dne 30. 10. 2002, in proti Gospodarski zbornici Slovenije, Dimičeva 13, Ljubljana, dne 03. 11. 2003, tudi zaradi kršitve 5. člena v povezavi s 3. členom ZPOMK tretje in pete alineje 6. ter 12. in 23. člena pravil, 20., 24. in 25. člena splošnih pogojev, 8. in 12. člena dobrih poslovnih običajev.
48. Tretja alineja 6. člena določa »zagotavljanje, določanje in spoštovanje sprejetih pravil obnašanja«, v peti alineji istega člena pa »objavljanje Tarif agencijskih storitev ali/in priporočljivih cen agencijskih storitev, odvisno od zakonodaje«. Pravila v 12. členu nadalje določajo, da skupščina Zveze, med drugim »sprejema Pravila in spremembe Pravil Zveze, Tarife in priporočljive cene agencijskih storitev, Dobre poslovne običaje in pravila obnašanja ter Splošne pogoje poslovanja« ki mu jih predlaga Izvršilni odbor Zveze (23. člen Pravil).
49. 20. člen splošnih pogojev določa, da je »nagrada agentu lahko določena s tarifo ali z agencijsko pogodbo«. 24. in 25. člen pa vsebujeta določbe o omejitvi odgovornosti agenta napram naročitelju.
50. 8. člen dobrih poslovnih običajev določa: »Članice Zveze so dolžne, da zaračunavajo svoje storitve skladno s priporočili agencijskih tarif, ki jih objavi Zveza. Pri vsakem novem poslu imajo posebno možnost, da ponudijo popust, toda le, če je zagotovljeno delovanje z izvajanjem vseh pravil dela dobrega agenta in če gre za preverjeno možnost izgube posla za članice Zveze. Članice Zveze ne smejo nuditi dodatnih popustov z namenom, da bi odvzeli zastopanje agentu, ki se je že dogovoril o pogojih zastopanja. 12. člen nadalje določa: »Kršitev dobrih poslovnih običajev je vsako dejanje, ki je v nasprotju z določili teh pravil. Še posebno težke kršitve so tiste, ki izhajajo iz ponudbe agencijskih storitev s popustom in namenom, da se posel odvzame agentu, ki ta posel že ima. Ravno tako so hujše kršitve vsa dejanja nelojalne konkurence in opravljanje del brez pooblastila. Drugi odstavek 12. člena našteva nekatere posebno težke kršitve dobrih

poslovnih običajev, med drugimi nespoštovanje pravil in sklepov Zveze.

51. Urad ni ugotovil, da določbe tretje in pete alineje 6. ter 12. in 23. člena pravil, 20., 24. in 25. člena splošnih pogojev, 8. in 12. člena dobrih poslovnih običajev, neposredno kršijo pravil konkurence. Določbe teh aktov odkazujejo na sprejemanje tarif in sankcioniranje kršitev le-teh. Urad je zato na podlagi četrtega odstavka 135. člena ZUP postopek ugotavljanja kršitve 5. člena v povezavi 3. člena ZPOMK v delu, ki se nanaša na kršitev določb pravil, splošnih pogojev in dobrih poslovnih običajev, ustavil.

PRAVNI POUK:

Zoper to odločbo je mogoče vložiti tožbo v upravnem sporu pri Upravnem sodišču, oddelek v Ljubljani, Fajfarjeva 33, v roku trideset dni od vročitve odločbe. Tožba se v dveh izvodih vloži pri sodišču ali pa se pošlje po pošti. Šteje se, da je bila tožba vložena pri sodišču tisti dan, ko je bila priporočeno oddana na pošto.

Postopek vodi:
Martina Udovič

Martina Udovič

Andrej Plahutnik
DIREKTOR

Andrej Plahutnik

Vročiti:

- Zveza pomorsko prometnih agencij Slovenije, Ferrarska ulica 2, 6000 Koper;
- Gospodarska zbornica Slovenije, Dimičeva 13, 1504 Ljubljana;
- Arhiv, tu.

